

„Zadbaj o praworządność, a ona zadba o Ciebie”

– Prawnicy z całego świata w prostej kampanii informacyjnej tłumaczą, dlaczego praworządność ma znaczenie w codziennym życiu i jak chroni każdego z nas: emeryta, studenta, przedsiębiorcę i rodzica.

„Na co komu praworządność?” – to pytanie zadają sobie pewnie tysiące ludzi w Polsce, oglądając telewizyjne doniesienia. Wydaje się to odległe? No właśnie. A tymczasem, praworządność to nie abstrakcyjne spory polityków, ale wspólne zasady – jak ubezpieczenie, które chroni każdego z nas, wszystkich obywateli. Sądzi się z gminą o działkę? Jesteś w sporze z ZUS-em o rentę? Chciałbyś iść na protest, ale boisz się zatrzymania? To dotyczy Ciebie. Nie każdy jest prawnikiem i nie każdy musi rozumieć prawne zawiłości. Ale warto, żeby każdy znał swoje prawa i wiedział, że praworządność, czyli nienaruszalne zasady, takie jak wolne media, wolność słowa i zgromadzeń, równość wobec prawa czy niezawisłe sądy, chronią właśnie zwykłych ludzi – żebyśmy nie byli skazani na porażkę, kiedy nie zgadzamy się z politykiem lub urzędem. Międzynarodowe Stowarzyszenie Prawników (International Bar Association, IBA), wiodąca na świecie organizacja prawnicza działająca w 170 krajach – w prosty, przyjazny sposób, na przykładach z życia tłumaczy, dlaczego praworządność ma znaczenie na co dzień, dla każdego: dla emeryta, studenta, przedsiębiorcy czy rodzica. I dlatego warto pilnować, by nikt nie naruszał naszych wolności. Materiały kampanii, z których mogą korzystać wszyscy zainteresowani, znajdują się na stronie www.nacokomupraworzadnosc.pl.

Zadbaj o praworządność, a ona zadba o Ciebie

„Choć praworządność jest niewidoczna, a czasem trudna do zdefiniowania, jest niezbędna jak powietrze – często orientujemy się, ile znaczy dla każdego z nas, dopiero gdy jej zabraknie. To ona stwarza warunki, w których obywatele mogą czuć się bezpieczni i chronieni we własnym państwie, to ona buduje zaufanie między ludźmi i zaufanie do instytucji, to ona pozwala nam – dzięki wspólnym zasadom między państwami – rozwijać relacje, handel i inwestycje międzynarodowe. Gdy jej nie ma, nikt nie może być niczego pewien. Naszą, prawników, rolą jest służyć ludziom. I dlatego w IBA staramy się w przystępny sposób opowiadać o tym, jak prawo powinno chronić obywateli. Ale też ostrzegać, gdy ich prawa są zagrożone” – mówi Martin Šolc, przewodniczący IBA 2017–2018.

„Praworządność to fundament naszego społeczeństwa. Tak jak nasze budynki, które zawałyby się bez odpowiednich fundamentów, tak praworządność działa jednak tylko wtedy, gdy nienaruszone są wszystkie jej filary: wolność słowa i zgromadzeń, wolne media, wolne wybory, równość wobec prawa, niezawisłe sądy, prawo do sprawiedliwego procesu, niezależni prawnicy i nieskorumpowani urzędnicy. To wszystko bezpieczniki, które bronią nas, obywateli, przed ograniczaniem naszej wolności i nadużyciem wobec nas siły – przez państwo i władzę. Jeśli jeden z tych filarów znika, system się wali. Dlatego wszyscy powinniśmy pilnować, by nikt tych filarów nie naruszał. To jak kupienie ubezpieczenia. Zadbaj o praworządność, a ona zadba o Ciebie” – dodaje Horacio Bernardes Neto, obecny przewodniczący IBA.

Na co komu praworządność?

W codziennym biegu między pracą, domem, troską o bliskich, w codziennych starciach z systemem zdrowia, urzędami skarbowymi czy ZUS-em, każdego z nas dopada czasem ochota, by powiedzieć: „Dajcie mi spokój z publicznymi sprawami. Niech politycy kłócą się sami. Nikt normalny nie ma czasu na te dyskusje i awantury o jakąś praworządność. Polityka jest daleko, a życie jest tu, blisko.”

A jednak... Problem w tym, że politycy są bliżej, niż myślimy. A państwo i jego instytucje spotykamy codziennie, na każdym kroku. Jesteś w sporze z ZUS-em o rentę? Twoje dziecko zachorowało i wiesz, że należy mu się refundowany lek, a szpital odmawia podania go? Chciałbyś iść na protest w sprawie wycinki puszczy, ale boisz się zatrzymania? A może prowadzisz firmę i nagle kontrahent z zagranicy znika, nie płacąc faktur? W każdej z tych sytuacji chciałbyś bronić swoich praw, prawda? A czy wiesz, że w każdej z tych spraw stajesz do

sporu z państwem lub jesteś od niego zależny? Od urzędu, urzędnika, sądu. Od tego, czy inny kraj uznaje nasze sądy.

Nie każdy jest prawnikiem i nie każdy musi rozumieć prawne zawitości. Ale warto, by każdy znał swoje prawa i wiedział, że praworządność, czyli nienaruszalne zasady, chronią właśnie zwykłych ludzi – żebyśmy mieli równe szanse, kiedy nie zgadzamy się z politykiem lub urzędem. Silni zawsze sobie poradzą. Dla słabszych to właśnie prawo jest jedyną ochroną.

Kiedy wiemy, że praworządność działa albo nie działa?

Praworządność to zbiór elementów. Razem tworzą fundament tego, jak powinno być zorganizowane nasze państwo. To jak budowla z klocków – jeśli wyjmemy jeden, upada cała konstrukcja. Łatwo zobaczyć, kiedy system przestaje funkcjonować, bo praworządność **działa tylko wtedy, gdy nienaruszone są wszystkie jej filary:**

- **Wolność słowa i zgromadzeń** – kiedy chcemy się sprzeciwić jakiejś polityce władz, możemy pokojowo protestować, zrzeszać się w stowarzyszeniach i działać na rzecz spraw, które są dla nas ważne.
- **Wolne media** – media dostarczają nam informacji na istotne tematy. Dziennikarze nie obawiają się ujawniać informacji, które są ważne dla nas wszystkich, nawet gdy te informacje są niewygodne dla władzy. Media przedstawiają różne punkty widzenia.
- **Nieskorumpowani urzędnicy** – nasze państwo działa przejrzysto, działają w nim mechanizmy, które ograniczają korupcję, nepotyzm, załatwianie spraw dzięki „koneksjom”.
- **Równość wobec prawa** – jesteśmy równo traktowani, nikt nie jest dyskryminowany ze względu na wiek, rasę, wyznanie czy niepełnosprawność.
- **Niezawisłe sądy** – sędziowie rozpatrują sprawy bez nacisków politycznych czy ze strony biznesu. Nie mamy wrażenia, że bardziej sprzyjają jednej ze stron rozstrzyganej sprawy.
- **Prawo do sprawiedliwego procesu** – kiedy wchodzimy w spór z urzędem lub władzami, nie stoimy na z góry przegranej pozycji, a państwo działa na zasadach domniemania naszej dobrej wiary. Możemy się odwołać od wyroku sądu lub od decyzji organu administracji.
- **Niezależni prawnicy** – nasze prawo do uczciwego procesu jest szanowane, co oznacza, że mamy prawo do tego, żeby w sądzie reprezentował nas specjalista – adwokat czy radca prawny, a żaden obrońca, stając po stronie obywatela przeciwko aparatowi władzy, nie musi obawiać się represji.
- **Wolne wybory** – politycy, którym powierzamy rządzenie, są wybierani w wolnych, równych, powszechnych, tajnych i bezpośrednich wyborach.

W praworządnym państwie politycy, którzy rządzą, są w swoich działaniach ograniczani przez prawo. Różne instytucje, w tym sądy, kontrolują ich działania. Istnieją standardy stanowienia nowego prawa. Państwo przestrzega też międzynarodowych zobowiązań, na które się zgodziło.

A co się dzieje, gdy praworządność przestaje działać? Wówczas nikt z nas nie może być pewien, że zostanie potraktowany przez własne państwo sprawiedliwie i uczciwie, z poszanowaniem praw i wolności. A w wymiarze międzynarodowym – w pełni funkcjonująca praworządność, potwierdzona przez UE i inne podmioty międzynarodowe, ma kluczowe znaczenie dla inwestycji zagranicznych i konkurencyjności kraju. Kto będzie inwestował w państwie, w którym majątek jest przedmiotem zmiennych i arbitralnych decyzji podejmowanych przez polityków? Jaki obcokrajowiec podda się wyrokowi sądu, którego niezawisłość można podważyć?

Co konkretnie oznacza naruszenie praworządności dla Ciebie i Twoich bliskich – jeśli jesteś studentem, emerytem, przedsiębiorcą, rodzicem czy też po prostu, świadomym obywatelem? Wejdź na www.nacokomupraworzadnosc.pl, przeczytaj ludzkie historie i zobacz, dlaczego dotyczy to także Ciebie: www.nacokomupraworzadnosc.pl.

A co się dzieje, gdy któraś z zasad praworządności jest łamana? Gdy media przestają być niezależne, gdy tracimy wolność protestu gdy sądy są kontrolowane przez polityków? Obejrzyj krótkie filmy na <https://nacokomupraworzadnosc.pl/czym-jest-praworzadnosc/> i zobacz, jak łatwo państwo może się wtedy obrócić przeciwko nam.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Prawników (International Bar Association, IBA)

Inicjatorem kampanii informacyjnej jest Międzynarodowe Stowarzyszenie Prawników (International Bar Association, IBA), założone w 1947 roku. IBA jest wiodącą na świecie organizacją, zrzeszającą międzynarodowych prawników, stowarzyszenia prawników, kancelarie i towarzystwa prawnicze. Obecnie Stowarzyszenie liczy ponad 80 000 członków, 186 najlepszych firm prawniczych na świecie oraz osoby prawne reprezentujące różnorodne firmy międzynarodowe. Stowarzyszenie jest obecne w ponad 170 krajach i zrzesza 195 indywidualnych organizacji (w tym: w 28 państwach członkowskich UE).

U podstaw wszystkich działań IBA leży głębokie przekonanie, że fundamentem współczesnego porządku w funkcjonowaniu demokratycznego państwa i społeczeństwa jest praworządność.

IBA wspiera wartości, na których zbudowana jest Unia Europejska, a w centrum których znajduje się właśnie praworządność. Stowarzyszenie stoi na stanowisku, że przestrzeganie zasad praworządności jest kluczowym elementem członkostwa w Unii i ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia demokratycznego funkcjonowania zarówno państwa członkowskiego, jak i Unii jako całości. Polityczna akceptacja – i polityczna determinacja – potrzebne są, by w oparciu o takie wartości można było kształtować społeczeństwo. Wymaga to wzajemnego szacunku i zrozumienia między trzema władzami w państwie – ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Prowadzony od 2018 roku edukacyjny program Stowarzyszenia IBA, którego elementem jest rozpoczęta właśnie polska odsłona kampanii pod hasłem „Zadbaj o praworządność, a ona zadba o Ciebie”, przeznaczony jest dla osób nie zajmujących się zawodowo prawem. Na potrzeby programu stworzono 8 filmów, poświęconych filarom praworządności – materiały dostępne są także w polskiej wersji językowej. W ramach polskiej kampanii opracowano dodatkowo szereg przykładów, które pokazują jak praworządność albo jej brak mogą wpływać na codzienne życie osób w różnej sytuacji życiowej – od emerytów, przez rodziców, studentów, pacjentów, po przedsiębiorców czy też po prostu obywateli. Materiały edukacyjne i przystępne, obrazowe przykłady sytuacyjne dostępne są na stronie kampanii www.nacokomupraworzadnosc.pl, dla wszystkich zainteresowanych. Stowarzyszenie IBA jest otwarte na dalsze możliwości współpracy z instytucjami UE, państwami członkowskimi, stowarzyszeniami prawników i społeczeństwem obywatelskim na rzecz upowszechniania tych materiałów (i innych istotnych informacji/zestawów narzędzi) oraz pomocy w programach mających na celu zwiększenie świadomości i zrozumienia wśród obywateli – oddaje zatem wszelkie materiały kampanii w bezpłatny użytek wszystkim, którzy o praworządności chcą szerzej dyskutować i uczyć.

„Nie da się przecenić znaczenia wspólnej pracy na rzecz zagwarantowania naszych wolności, ponieważ niestety w wielu krajach jest ona też zagrożona przez określone czynniki polityczne i społeczne – w tym ze strony niektórych krajów, od których wcześniej oczekiwano, że zagwarantują jej wsparcie. Mam nadzieję, że przeczytacie opracowane przez nas przykłady, że obejrzyjecie te filmy, a następnie pokażecie je rodzinie, przyjaciołom, kolegom i w zasadzie wszystkim osobom, z którymi utrzymujecie kontakty, aby podjąć dyskusję na temat wagi praworządności i tego, dlaczego wszyscy musimy zrobić, co w naszej mocy, aby ją chronić i upowszechniać. Zaangażujemy się, prowadźmy bardzo potrzebne rozmowy i starajmy się wspólnie dokonać realnych zmian, aby powstrzymać degradację praworządności” – mówi Martin Šolc (przewodniczący IBA 2017–2018).

Kontakt:

Emilia Pyrz

kontakt@nacokomupraworzadnosc.pl

690 194 094